VIIKONVAIHDE

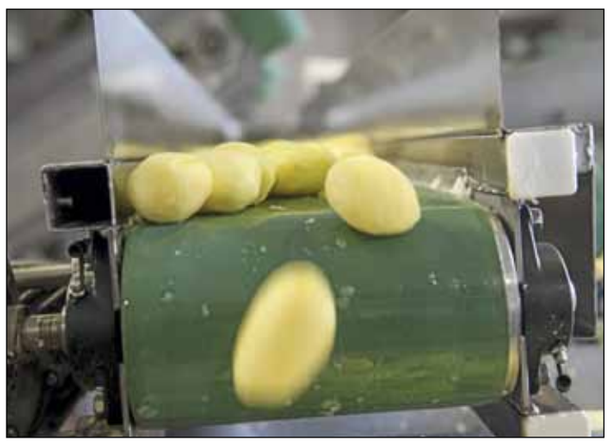

Kuorimolla käsitellään Jasmin Pohjosen ja kahden muun työntekijän voimin kaksi miljoonaa kiloa perunaa vuodessa. Lisäksi remmiin kuuluvat toimistotyöntekijä ja autonkuljettaja.

KIMMO HAIMI

Kuorimohalli sijaitsee tilan päärakennuksen tuntumassa.

» Hasiloiden uusin aluevaltaus yritystoiminnassa on Myllyn kuppi & kakku Oy.

Päivi Hasila on yrittäjän tyttärenä tottunut siihen, että töitä on aina.

Joka kolmannella tilalla on monta rautaa tulessa

Joka kolmannella maatilalla on maatalouden ohella muutakin yritystoimintaa. Kuulostaa raskaalta, mutta tutkimusten mukaan jaksaminen ja menestys voivat olla pelkkää alkutuotantoa paremmalla tolalla.

KARI SALONEN

Lisätulojen tarve maatilalla kannustaa toteuttamaan hyviä ideoita, erikoistutkija Leena Rantamäki-Lahtinen kertoo.

Monialaisten maatilojen lukumäärä kasvoi viime vuosikymmenellä, vaikka samaan aikaan maatilojen kokonaismäärä väheni.

Vuosikymmenen lopussa monialaisia tiloja oli lähes 20 000.

Monialaisuus on yhtä tyypillistä myös muissa Pohjoismaissa ja Länsi-Euroopassa, erikoistutkija **Leena Rantamäki-Lahtinen** kertoo.

Hän on selvittänyt Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksessa MTT:ssä, kuinka yrittäjät ovat onnistuneet maatalouden ja muun yritystoiminnan yhdistämisessä.

Yrittämisen paikka

Uutta ideaa aletaan usein kypsytellä, kun edessä on sukupolvenvaihdos tai tilalla tarvittaisiin mittavia investointeja. Yrittäjällä voi olla työkoneita, joita on mahdollisuus käyttää muuhunkin kuin maatalouteen tai markkinoilta on tullut kyselyjä, joihin hyvällä bisnesidealla voi vastata.

”Aika usein tarvitaan lisätoimeentuloa”, Rantamäki-Lahtinen kertoo.

”Sitten huomataan yrittämisen paikka, esimerkiksi tilan sijainnin sopivuus mökkien vuokraukseen.”

MAATILAN MONET LEIPÄPUUT

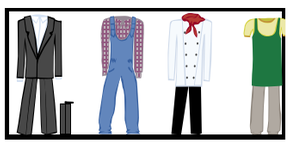

Palveleva maaseutu

Erilaiset palvelut ovat kasvussa. Yleisintä on urakointi, johon kuuluu esimerkiksi teiden aurausta ja kunnossapitoa, metsäkone- ja kaivinkoneurakointia ja maatalouskoneurakointia.

”Kun maataloudessa on erikoistuttu esimerkiksi sikatalouteen tai maidontuotantoon, peltoviljely annetaan työruuhkan helpottamiseksi urakoitsijalle. Urakoitsija pystyy erikoistumaan vaikkapa rehun tekemiseen niin että laatu on kohdallaan.”

Palvelujen kirjo on valtaisa mökkitalkkareista alkaen. Perinteisiä aloja ovat maatilamatkailu sekä puun ja elintarvikkeiden jalostus. Nousevaa yrittäjyyttä edustavat bioenergiaan liittyvät palvelut sekä hoito- ja hoiva-ala.

Hinnoittelu omissa käsissä

Vaikka maatilalla on monta rautaa tulessa, se ei tutkimusten valossa tarkoita alkutuotantoa uuvuttavampaa työsarkaa.

”Työtä on paljon, mutta siihen liittyy yrittämisen vapautta. Pystytään itse vaikuttamaan asioihin enemmän kuin perusmaataloudessa. Voidaan vaikuttaa tuotteen hintaan, asiakassuhteisiin ja oman toiminnan suuntaamiseen.”

Maatalouden harjoittajiin kohdistuu yrittäjyyden paineita, mutta niihin ei ole aina helppo vastata.

”Monet viljelijät kokevat, että he eivät pysty juuri vaikuttamaan oman tilansa menestymiseen. Tilan asiakkaana saattaa olla vain yksi iso yritys, joka sanelee tuotteiden hinnat ja muut ehdot.”

Menestyjiä on niin alkutuotantoon kuin monialaisuuteenkin päätyneiden yrittäjien joukossa.

Tutkimus kuitenkin osoittaa, että yrittäjien uupumus on alkutuotannossa yleisempää kuin monialaisilla tiloilla.

Metsätaloutta ei Suomessa tilastoida osaksi maatilan muuta yritystoimintaa toisin kuin Länsi-Euroopassa. Jos näin toimittaisiin, kaikki Suomen maatilat olisivat käytännössä monialaisia tiloja.

TARJA HALLA

Viljelijäpuolisoiden tulonlähteet vuonna 2011

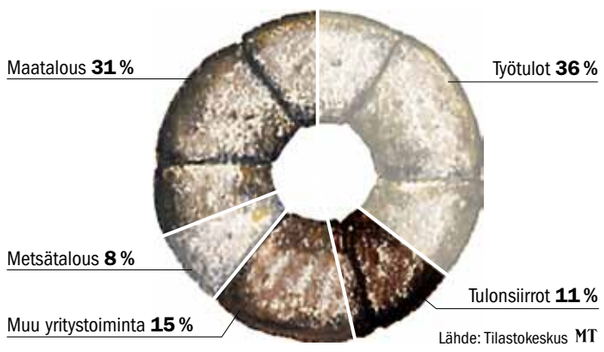

Palkkatyö täydentää viljelijöiden tienestejä

Viljelijäperheiden veronalaisista tuloista kertyy entistä suurempi osa palkkatöistä maatilan ulkopuolella.

Työtulot ovat jo keskimäärin suuremmat kuin maataloudesta saatavat ansio- ja pääomatulot.

Tulokehitys kääntyi uuteen järjestykseen viime vuosikymmenellä.

Vielä vuonna 2000 puolisoiden ansio- ja pääomatulot maataloudesta olivat kaikista tuloista keskimäärin 37 prosenttia, josta ne supistuivat 31 prosenttiin vuonna 2011.

Työtuloille kävi päinvastoin. Niiden osuus kipusi samaan aikaan 32 prosentista 36 prosenttiin.

Palkkatulojen suhteellisen osuuden kasvu johtuu sekä maatalouden rakenteen muutoksesta että heikosta tulokehityksestä, yliaktuaari **Hannu Maliniemi** Tilastokeskuksesta arvioi. Palkkojen kehitys on ollut maataloustuloa parempi.

”Kun maatalouden tulot ovat reaalisesti tippuneet, on pakkokin hakea ansioita tilan ulkopuolelta.”

Noin 15 prosenttia viljelijäpuolisoiden tuloista muodostuu pääasiassa muusta yrittämisestä kuin varsinaisesta maataloudesta. Pienimuotoinen yritystoiminta voidaan tiloilla sisällyttää osaksi maataloustuloa.

Yleisintä työssäkäynti on kasvinviljelytiloilla. Tyypillisesti ainakin toinen puolisoista hankkii perheelle myös palkkatuloja.

Lisätuloja tarvitaan ennen kaikkea maataloutta osa-aikaisesti harjoittavilla kasvinviljelytiloilla. Vuonna 2010 reilu puolet kaikista tiloista sai alle neljänneksen tuloistaan maataloudesta.

Päätoimisina voidaan pitää maatiloja, joilla viljelijäpuolisoiden kokonaistuloista yli puolet tulee maataloudesta. Vuonna 2010 päätoimisia oli kolmannes kaikista tiloista. Päätoiminen tuotanto keskittyy valtaosin kotieläintiloille.

Maatalous ei tilastojen valossa ole hyvä rahasampo. Kokonaistulot olivat vuonna 2010 sitä pienemmät mitä päätoimisempaa maatalouden harjoittaminen oli.

TARJA HALLA

IKIVIHREÄT

Tuomarin tyyli tehosi

”Taksin katolla vilkkuu
yön ainoa valopilkku.”

Valo yössä on **Hannu** ”Tuomari” **Nurmion** (s. 1950) ikivihreä, joka julkaistiin artistin ensimmäisellä singlellä toukokuussa 1979. Laulun sävellyksestä ja sanoituksesta vastasi Nurmio. Häntä säestäneessä rytmiryhmässä soitti nimekkäitä suomalaismuusikoita, kuten kitarataituri **Hasse Walli** sekä rockyhtye Wigwamissa vaikuttaneet **Pedro Hietanen** (haitari) ja rumpali **Ronnie Österberg**.

Menestyskappale sai aiheen runoilijan taksimatkoista.

Kappale ei syntynyt helpolla. Siitä kaavailtiin ensin humppaa ja sitten bluegrass-sovitusta, kunnes sävelmä lopulta taipui suomalaiseksi haitarijatsiksi.

Valo yössä osoittautui listamenestykseksi. Se kipusi myyntitilastojen kärkeen kesällä 1979 pysyen ykkösenä kaksi kuukautta. Julistipa elokuva- ja musiikkikriitikko **Peter von Bagh** kappaleen Suomen uudeksi kansallislauluksi.

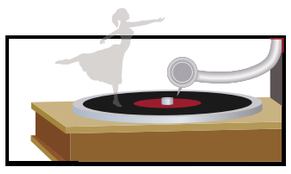

Nurmion samana vuonna ilmestyneellä Kohdusta hautaan -esikoisalbumilla Valo yössä oli muuntunut rautalankatyyliseksi twistiksi.

Levyllä soitti Köyhien ystävät -kokoonpano, josta myöhemmin tuli legendaarinen Agents. Levy myi yli 35 000 kappaletta, mikä oli tuolloin kultalevyraja. Soundi-lehti valitsi sen kaikkien aikojen parhaaksi suomalaiseksi rockalbumiksi vuonna 2005.

Rentturomantiikkaa

”Valoviikatteet taloja niittää.
Käsi hamuaa lautturin viittaa.”

Laulun sanoituksen innoittajana olivat runoilija **Lauri Viidan** yölliset taksiajelut ravintolailtojen jälkeen. Teksti oli lyhennelmä Nurmion runosta Juopon reissu, joka julkaistiin alun perin opiskelijalehdessä.

Monissa lauluissaan elämän nurjaa puolta kuvailleen Nurmion esikuvina pidetään muun muassa **Bob Dylania** ja venäläisrunoilija **Vladimir Majakovskia**.

Nurmio on kokeillut uransa aikana eri tyylejä kantrista tangoon ja kuplettiin. Hänen lauluilleen on ominaista sekä kaiho että hirtehinen huumori.

Laulava lakimies

Nurmion taiteilijanimi ei ole sattumaa, sillä hänellä on todella oikeustieteen kandidaatin tutkinto. Tosin juristin töitä mies ei ole tehnyt päivääkään, vaan keskittynyt opiskeluajoista lähtien musiikkiin.

Tuomari Nurmiolle on myönnetty Juha Vainion sanoittajapalkinto vuonna 1999 sekä ainoana rock-muusikkona Eino Leinon palkinto vuonna 2003.

Edelleen aktiivisesti keikkaileva Nurmio julkaisi viime vuonna albumin Dumari ja Spuget, jonka laulut on esitetty stadin slangilla.

RIKU-MATTI AKKANEN

KANSAN SUUSTA

Menneen talven lumia

Antaa tulla lunta tupaan ja jäitä porstuaan, sanoi emäntä, kun vieraat oven auki jättivät. Tänä talvena ei olisi paljoa lunta tupaan tullut, vaikka ovi olisi ollut auki koko talven.

Menneen talven lumiksi sanotaan asiaa, joka ei ole enää käytössä tai muodissa.

Ilmastonmuutoksen edetessä lumi itsessään alkaa olla menneen talven lumia.

Suomen kielen kymmenistä lunta tarkoittavista sanoista suuri osa saattaa tulevaisuudessa jäädä vaille käyttöä. Kinokset, nietokset, tykkylumi ja kantohanget käyvät harvinaisiksi. Nousussa ovat räntä, loska, sohjo ja tykkilumi.

Jos talvilämpötilat kieppuvat nollan tienoilla, elämä Pohjolassa ei enää kulje tuttua latuaan. Hiihtokilpailut ja dopingkäryt tulevat väistämättä vähenemään.

Lapsenlapsemme kysyvät, mistä on peräisin ilmaisu ”suksi kuuseen”.

Latu on suomalaisille ikivanha kulkutie. Ladunaukaisijaksi sanotaan uranuurtajaa tai edelläkävijää.

Maastossa ladun aukaisee moottorikelkka tai lumikissa. Tänä vuonna niitä ei ole juuri tarvittu Saimaan pohjoisimman altaan, Pyhäselän poikki kulkevalla hakotiellä, hakopuin merkityllä ladulla.

Hiihtämiseen liittyy sanonta ”päästä pälkähästä”. Päläs on suksen keskikohta, johon kenkä asetettiin ja kiinnitettiin nahkaremmillä eli mäystimellä. Pälkäästä pääseminen oli helpotus esimerkiksi silloin, jos sattui kaatumaan.

TOPI LINJAMA